

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023-2025

Rok akademicki 2024/2025

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	WPROWADZENIE DO ONOMASTYKI
Kod przedmiotu*	IXC14/J
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Uniwersytet Rzeszowski – Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Onomastyki
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów	Studia drugiego stopnia (dwuletnie magisterskie)
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok II, semestr 4
Rodzaj przedmiotu	Przedmiot do wyboru
Język wykładowy	Język polski
Koordynator	Dr hab. prof. UR Agnieszka Myszka
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr hab. prof. UR Agnieszka Myszka Dr hab. prof. UR Ewa Oronowicz-Kida Dr Małgorzata Kułakowska Dr Robert Słabczyński

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	ZW	Liczba pkt. ECTS
4			20						3

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

ZALICZENIE Z OCENĄ

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Wiedza z zakresu językoznawstwa polskiego na poziomie studiów polonistycznych I stopnia.
Wiedza z zakresu gramatyki języka polskiego (w szczególności słowotwórstwa) na poziomie studiów polonistycznych I stopnia.

Wiedza z zakresu przedmiotów współczesny język polski i metodologia badań językoznawczych (I rok studiów drugiego stopnia)

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE**3.1 Cele przedmiotu**

C ₁	Zapoznanie studentów ze stanu badań onomastycznych prowadzonych w przeszłości i współcześnie na terenie Rzeszowszczyzny i całej Polski
C ₂	Przedstawienie różnych metod badań nazw własnych; zapoznanie ze źródłami do badań nazw własnych i leksykonami onomastycznymi
C ₃	Zapoznanie studentów z dziedzictwem kulturowym utrwalonym w nazwach, zwłaszcza geograficznych; wykształcenie umiejętności interpretacji etymologii i struktury najbardziej popularnych typów nazewniczych

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych
EK_01	Studen/ka orientuje się we współczesnym życiu kulturalnym, zna kulturę i tradycję nazewniczą regionu i Polski; wie, jaki wpływ ma nazwa na odbiór wydarzenia	K_W11
EK_02	Studen/ka zna kierunki rozwoju dyscypliny, analizuje nowe zjawiska w języku polskim i kulturze, ma wiedzę na temat sposobów i metod analiz językowych (onomastycznych)	K_Wo6
EK_03	Studen/ka zna zakres swojej wiedzy, krytycznie ją ocenia, planuje własny rozwój naukowy i uczenie się przez całe życie	K_U12
EK_04	Studen/ka potrafi wyszukiwać i analizować informacje, analizować dane dotyczące nazewnictwa i formułować wnioski; potrafi formułować krytyczne sądy	K_Uo1
EK_05	Studen/ka korzysta z wytworów kultury narodowej, bierze udział w organizacji przedsięwzięć o charakterze popularyzatorskim	K_Ko2

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
<i>Nie dotyczy</i>

B. Problematyka konwersatoriów

Treści merytoryczne	Liczba godzin
Zapoznanie z podstawową terminologią onomastyczną oraz z historią badań onomastycznych w Polsce; działy onomastyki wyodrębnione ze względu na przedmiot badań i ze względu na metodologię; literatura onomastyczna; metody gromadzenia materiału onomastycznego. Nazwa pospolita a nazwa własna; wyznaczniki nazwowości	2

Antroponimia – historia tej dziedziny badań, jej zakres, działy, metody; Kształtowanie się polskiego systemu imienniczego – metoda historycznojęzykowa badań onomastycznych	2
Nazwisko jako drugi człon nazwy osobowej w języku polskim. Historia kształtowania się nazwiska; geneza nazwisk polskich; mity o nazwiskach szlacheckich, mieszczańskich i chłopskich; odmiana nazwisk polskich i obcych; etymologia a motywacja; kulturowa funkcja nazwiska	2
Przezwisek jako nieobligatoryjny człon nazwy osobowej; definicja, różnice między przydomkiem, pseudonimem a przezwisekiem; sposoby tworzenia przezwisk młodzieżowych i ludowych – metoda socjolingwistyczna w badaniach onomastycznych (przezwisek a składniki aktu komunikacji)	2
Historia osadnictwa na ziemi rzeszowskiej; własność ziemska a toponimia; elementy kultury materialnej utrwalone w toponimach; topografia a nazewnictwo (nazwy dzierżawcze, patronimiczne, nieliczne służebne i etniczne) – etymologie ludowe i naukowe – metoda strukturalna i kulturowa analiza nazw własnych	2
Urbanonimia - tradycje nazewnictwa miast polskich; kulturowy obraz miasta w świetle urbanonimów; zasady pisowni nazw miejskich;	2
Zoonimia miejska i ludowa; systemy nazewnictwa ogrodów zoologicznych, związków kynologicznych itp.; wpływ czynników kulturowych na nazewnictwo zwierząt i instytucji oraz produktów z nimi związanych	2
Chrematonimia jako fenomen współczesnej kultury: chrematonimy użytkowe jako przejaw konsumpcjonizmu; chrematonimy społecznościowe jako zjawisko socjokultury; chrematonimy ideacyjne jako świadectwo kultury duchowej społeczeństwa – analiza funkcjonalna	2
Onomastyka literacka – przedmiot badań, metody; Funkcje nazw własnych w utworach literackich	2
Przydatność różnych typów słowników w badaniach onomastycznych (zajęcia w czytelni – prezentacja słowników języka polskiego, etymologicznych, gwar polskich, Słownika geograficznego Królestwa Polskiego. Słownika nazwisk, słowników imion itp.) - przygotowanie do przygotowania prezentacji multimedialnej z przedmiotu i pisanie konspektu lekcji z onomastyki (dla studentów specjalizacji nauczycielskiej) lub pracy badawczej (dla edytorów)	2

3.4 Metody dydaktyczne

- prezentacje multimedialne przygotowywane przez osobę prowadzącą zajęcia i przez studentów,
- referowanie zagadnień przez studentów,
- praca w grupach,
- praca ze słownikami,
- ćwiczenia praktyczne (analiza słowotwórcza i etymologiczno-motywacyjna nazw),
- praca z tekstem audiowizualnym – analiza, dyskusja problemowa;

*zajęcia odbywają się z użyciem środków audiowizualnych oraz słowników onomastycznych i etymologicznych.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	ocena prezentacji, referatu, obserwacja w czasie wykonywania ćwiczeń; ocena głosów w dyskusji	konwersatorium
EK_02	obserwacja w trakcie zajęć, ocena projektu lekcji lub projektu wydarzenia o tematyce onomastycznej	konwersatorium
EK_03	Obserwacja w trakcie zajęć i ocena wypowiedzi w czasie konsultacji	konwersatorium
EK_04	obserwacja w trakcie zajęć, ocena projektu lekcji lub projektu wydarzenia o tematyce onomastycznej	konwersatorium
EK_05	obserwacja w trakcie zajęć, ocena projektu lekcji lub projektu wydarzenia o tematyce onomastycznej, ocena wypowiedzi w czasie konsultacji i w czasie zajęć	konwersatorium

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

<p>Zaliczenie na ocenę, przy czym uwzględnia się następujące elementy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktywny udział w zajęciach, • napisanie pracy badawczej (specjalność edytorska) lub konspektu lekcji poświęconej nazewnictwu (specjalizacja nauczycielska) • przygotowanie referatu lub prezentacji <p>Ocena łączna wyżej wymienionych elementów składowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocena z aktywności na zajęciach: 30% ostatecznej oceny • ocena pracy badawczej/konspektu: 40% ostatecznej oceny • ocena przygotowanej prezentacji: 30% ostatecznej oceny
--

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	20
Inne z udziałem nauczyciela (udział w konsultacjach tradycyjnych i online)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta W tym:	50
przygotowanie do zajęć (czytanie artykułów)	15
przygotowanie prezentacji	15
napisanie konspektu lub pracy zaliczeniowej	20
SUMA GODZIN	75
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	3

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU/ MODUŁU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

- Grzenia J., 2014, *Słownik nazw własnych. Ortografia, wymowa, słowotwórstwo i odmiana*, Warszawa.
- Mrózek R. (red.), 2004, *Nazwy własne w języku, kulturze i komunikacji społecznej*, Katowice.
- Rzetelska-Feleszko E.(red.), 1998, *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Warszawa – Kraków.

Literatura uzupełniająca:

- Bubak J., 1993, *Księga naszych imion*, Wrocław.
- Gałkowski A., 2011, *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej*, Łódź.
- Górnowicz H., 1988, *Wstęp do onomastyki*, Gdańsk.
- Handke K., 1992, *Polskie nazewnictwo miejskie*, Warszawa.
- Jakus – Borkowa E., 1987, *Nazewnictwo polskie*, Opole.
- Kułakowska M., 2014, *Onomastyka w dydaktyce szkolnej [w:] Kultura mówienia dawniej i dziś. Propozycje, scenariusze, ćwiczenia*, red.M. Kułakowska, A. Myszka, Rzeszów 2014.
- Kułakowska M, 2015, *Nazwy związków, stowarzyszeń i partii. Antroponimy zbiorowe czy chrematonimy? [w:] 19 slovenskaonomasttickakonferencia*, red. prof. PhDr. P. Žigo, Bratislava, s. 498-506.
- Kosyl C., 1983, *Forma i funkcja nazw własnych*, Lublin.
- Malec M., 2001, *Imię w polskiej antroponimii i kulturze*, Kraków.
- Myszka A., 2016, *Urbanonimia Rzeszowa. Językowo-kulturowy obraz miasta*, Rzeszów.
- Myszka A., 2018, *Pamiątkowe nazwy ulic – rozważania terminologiczne* OnomasticalXII, s.113–128.
- Myszka A., *Istota i przyczyny istnienia paralelizmu nazewniczego w różnych kategoriach propriów*, [w:] *Konvergenie a divergencie v propriálnej sfére*, Bratislava: VEDA, Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, s. 90-99.
- Myszka A., 2020, *Kultura materialna i duchowa utrwalona w podkarpackich urbanonimach – wybrane aspekty [w:] Wielkopolska nazwami opisana*, red. Małgorzata Rutkiewicz-Hanczewska, Poznań 2020.
- Oronowicz-Kida E., 2009, *Współczesne przezwiska mieszkańców dawnego powiatu jarosławskiego*, Rzeszów.
- Oronowicz-Kida E., 2014, *Oficjalne nazwy wiejskich ulic w województwie podkarpackim, Studium językowo-kulturowe*, ISBN 978-83-7338-986-1, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, ss. 428.
- Oronowicz-Kida E., 2020, *Intertekstualność w nazwach escaperoomów*, „Prace Językoznawcze”, XXII/3, ISSN 1509-5304, DOI 10.31648/pj.5714, Olsztyn, s. 181–192
- Oronowicz-Kida E., 2020, *Nazwy topograficzne w polskiej plateonimii – zakres i ewolucja terminu*, (w:) *Ze studium nad nazwami własnymi. Terminologia. Teoria i metodologia badań. Zagadnienia nazwotwórstwa*, red. A. Siwiec, I. Domaciuk-Czarny, M. Kojder, Wyd. UMCS: Lublin, s. 105-118
- Reczek S., 1966, *Ze studiów nad onomastyczną przeszłością Rzeszowszczyzny [w:] Z tradycji kulturalnych Rzeszowa i Rzeszowszczyzny*, red. S. Frycie i S. Reczek, Rzeszów, s. 317-426.
- Rospond S., 1976, *Mówią nazwy*, Warszawa.
- Rymut K., 1999, *Nazwiska Polaków*, Kraków.
- Rzepkowska A., 2015, *In the Garden of Grace: on Contemporary Names of Hair and Beauty Salons in Poland [w:] [w:] 19 slovenskaonomasttickakonferencia*, red. prof. PhDr. P. Žigo, Bratislava, s. 521-528.
- Rzetelska-Feleszko E, 2006, *W świecie nazw własnych*, Warszawa.
- Słabczyński R., 2019, *Językowo-kulturowy obraz pogranicza polsko-słowackiego*

utrwalony w mikrotoponimach, [w:] *Konvergenzie a divergencie v propriálnejšfére. 20 slovenskáonomastická konferencia. Zbornikreferátov*, Bratysława, s.194-202.

- Słabczyński R., 2017, *Burdele, Matoły, Biały Kał – asocjacje i wrażenia zmysłowe ukryte w nazwach miejscowych*, [w:] *Zmysły. Aspekty językowo-kulturowe*, red. G. Filip, K. Ożóg i R. Słabczyński, Rzeszów 2017, s. 195-213.
- Strutyński J., 1996, *Urbozonimia polska*, Kraków.

Przydatne słowniki:

- Rymut K., 1996-2019, *Nazwy miejscowe Polski. Historia, pochodzenie, zmiany*, t. I-XI, Kraków.
- Rospond S., 1984, *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, Wrocław.
- Rymut K., 1980, *Nazwy miast Polski*, Wrocław.
- *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, t. I – XV, Warszawa 1880-1895, 1902.
- *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, wyd. K. Rymut, t. I-X, Kraków 1992- 1994.
- *Słownik staropolskich nazw osobowych*, t. I-VI, red. W. Taszycki, t. VII, z. 1-3, red. M. Malec, Kraków 1965-1987.
- *Wykaz urzędowych nazw miejscowości w Polsce*, t. I-III, Warszawa 1982-1984.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej